

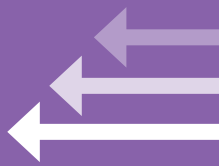

بستگاه اطلاعات

اچ آی وی / ایدز:

پیشگیری از انتقال اچ آی وی از مادر به فرزند

همه افراد ممکن است در معرض خطر ابتلا به ایدز باشند:
خودمراقبتی و آزمایش اچ آی وی دو عامل موثر در پیشگیری ایدز

مادر شدن و داشتن فرزند سالم یکی از آرزوهای اکثر زنان است و برای رسیدن به این آرزو از هیچ اقدامی دریغ نمی‌کنند. اما همه مادران از اقدامات لازم برای داشتن یک بارداری و تولد نوزاد سالم آگاهی ندارند، در حالی که با آگاهی از مشکلات احتمالی و نحوه پیشگیری از آنها و اقدامات پیشگیرانه لازم، می‌توانند یک نوزاد سالم و با نشاط داشته باشند.

معمولاً اقدامات پیشگیرانه بسیار آسان‌تر و کم هزینه‌تر از مراقبت و درمان‌های لازم در صورت بروز مشکلات و بیماری‌ها هستند. یکی از مشکلات و بیماری‌هایی که امروزه مادران و نوزادان آن‌ها را تهدید می‌کند ابتلا به اچ آی وی / ایدز است، البته با آگاهی و انجام مراقبت و درمان به موقع و صحیح می‌توان از تولد نوزاد مبتلا به اچ آی وی پیشگیری کرد. یکی از مهم‌ترین اقدامات برای پیشگیری از انتقال اچ آی وی به نوزادان و کودکان، شناسایی به موقع مادران مبتلا به اچ آی وی و مراقبت و درمان پیشگیرانه برای آن‌ها است.

راه‌های انتقال اچ آی وی

سه راه عمده انتقال اچ آی وی عبارت است از :

■ از طریق خون و فرآورده‌های خونی آلوده

■ روابط جنسی محافظت نشده با فرد مبتلا به اچ آی وی

■ از مادر مبتلا به اچ آی وی به فرزند

با توجه به راه‌های انتقال گفته شده، همه افراد در صورت نداشتن آگاهی و عدم پیشگیری ممکن است در معرض خطر ابتلا به اچ آی وی باشند لذا این بیماری مخصوص گروه خاصی نیست. با در نظر گرفتن راه‌های انتقال بیماری، افراد زیر بیش از سایرین در معرض خطر هستند:

■ مصرف‌کنندگان تزریقی مواد مخدر

■ مصرف‌کنندگان مواد محرک و روان‌گردان صنعتی (شییشه)

■ افرادی که روابط جنسی محافظت نشده (بدون استفاده از کاندوم) با افراد مختلف دارند

■ همسر یا شرکای جنسی افراد فوق‌الذکر

انتقال اچ آی وی از مادر به کودک

انتقال ویروس از مادر مبتلا به اچ آی وی به کودک می‌تواند در طول بارداری، زایمان و شیردهی اتفاق بیفتد. ولی بیش‌ترین احتمال انتقال، در اواخر دوره بارداری و به‌خصوص «هنگام زایمان و دوران شیردهی» اتفاق می‌افتد. برای پیشگیری از انتقال ویروس از مادر مبتلا به کودک، توصیه می‌شود که:

- زنان مبتلا به اچ آی وی تا حد امکان باردار نشوند؛
- و یا پیش از تصمیم به بارداری، حتماً به مراکز بهداشتی - درمانی و یا مراکز مشاوره بیماری‌های رفتاری مراجعه کنند تا از خدمات مشاوره‌ای استفاده نمایند.
- مادر مبتلا در صورت باردار شدن باید در طول بارداری تحت مراقبت در مراکز بهداشتی - درمانی و مراکز مشاوره بیماری‌های رفتاری قرار گیرد تا برای جلوگیری از انتقال اچ آی وی به جنین، پیشگیری دارویی انجام شود.

■ همچنین توصیه می‌شود زایمان نیز به‌صورت سزارین انجام شود زیرا احتمال انتقال اچ آی وی در زمان زایمان طبیعی بسیار زیاد است.

■ نوزادان متولد شده، پس از تولد باید بلافاصله تحت درمان پیشگیری با داروهایی که توسط پزشک تجویز می‌شود قرار گیرند.

■ از آنجایی‌که اچ آی وی از طریق شیردهی نیز به نوزاد منتقل می‌شود، نوزادان مادران مبتلا به اچ آی وی باید با شیر مصنوعی (شیرخشک) تغذیه شوند.

اگر تمامی مراقبت‌های دوران بارداری، زایمان و شیردهی به‌طور دقیق و صحیح انجام شود احتمال ابتلای نوزاد به اچ آی وی بسیار پایین خواهد بود.

چگونه می‌توان ابتلا به اچ آی وی را تشخیص داد؟

در مرحله بدون علامت هیچ نشانه‌ای از بیماری وجود ندارد لذا نه خود فرد و نه اطرافیان او نمی‌توانند بفهمند که فرد مبتلا است. به عبارت دیگر ابتلا به اچ آی وی را به هیچ عنوان از روی «ظاهر فرد» نمی‌توان تشخیص داد. بعد از ورود ویروس به بدن، در بدن موادی به نام آنتی بادی تولید شده که به تدریج میزان آن در خون زیاد می‌شود. هرچند تولید این ماده هم علامتی ایجاد نمی‌کند اما از آن‌جا که با روش‌های آزمایشگاهی می‌توان این ماده (آنتی بادی) را در خون تشخیص داد، به کمک آن می‌توان به ابتلای فرد پی برد.

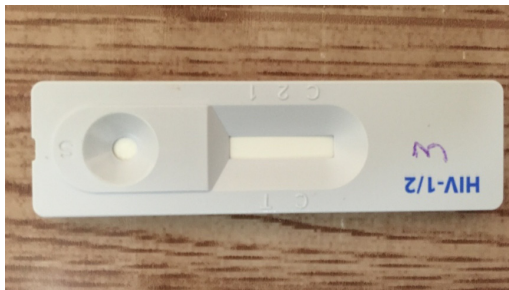
پس، در دوره بدون علامت، فرد هیچ علامت ظاهری ندارد اما تست آزمایشگاهی او مثبت است. همان‌طور که اشاره شد آنتی بادی به تدریج شروع به ترشح می‌کند، بنابراین از زمانی که ویروس وارد بدن می‌شود تا زمانی که سطح آنتی بادی به حدی برسد که قابل اندازه‌گیری باشد، مدت زمانی (بین ۲ هفته تا ۳ ماه) طول می‌کشد که به آن «دوران پنجره» می‌گویند. در دوران پنجره علی‌رغم این‌که ویروس در بدن انسان وجود دارد اما فرد علامتی ندارد و تست آزمایشگاهی او نیز مثبت نمی‌شود ولی فرد می‌تواند ویروس را به دیگران منتقل کند.

خانم‌ها چگونه باید بفهمند که به اچ آی وی مبتلا هستند یا خیر؟

در صورت بارداری یا تصمیم به بارداری، برای تشخیص ابتلا به اچ آی وی با آزمایش تشخیصی سریع به راحتی می‌توان ابتلا به ویروس را تشخیص داد. در حال حاضر با تست تشخیصی سریع، احتمال ابتلا یا عدم ابتلا به اچ آی وی حداکثر در ۲۰ دقیقه در خون مشخص می‌شود. البته در صورت مثبت شدن این آزمایش باید حتماً آزمایش تاییدی انجام شود.

با مراجعه به مراکز بهداشتی - درمانی یا مراکز مشاوره بیماری‌های رفتاری می‌توان این آزمایش را انجام داد. مشاوره و انجام آزمایش در این مراکز رایگان و کاملاً محرمانه است.

آیا تشخیص زودرس کمکی به پیشگیری از انتقال ویروس به نوزاد می‌کند؟

مسلماً تشخیص زودرس ابتلا به اچ‌آی‌وی در پیشگیری از ابتلای کودک موثر است. اگر ابتلا به اچ‌آی‌وی پیش از بارداری یا هر چه زودتر در زمان بارداری تشخیص داده شود امکان پیشگیری از ابتلای نوزاد به شکل چشمگیری افزایش می‌یابد.

اگر ابتلا به اچ‌آی‌وی پیش از بارداری تشخیص داده شود، زوجین می‌توانند در مورد فرزنددار شدن یا نشدن‌شان تصمیم بگیرند. در صورتی‌که تشخیص ابتلا به اچ‌آی‌وی در زمان بارداری به‌خصوص هر چه زودتر صورت پذیرد، این افراد می‌توانند برای پیشگیری از انتقال ویروس به نوزاد در مراکز مشاوره بیماری‌های رفتاری، خدمات درمانی را به‌طور رایگان دریافت کنند. با این درمان به‌همراه انجام زایمان به‌صورت سزارین و تغذیه نوزاد با شیر خشک، احتمال انتقال اچ‌آی‌وی به نوزاد به‌طور قابل ملاحظه‌ای کاهش پیدا می‌کند. نوزاد باید در ۶ هفته اول تولد تحت درمان‌های پیشگیرانه قرار گیرد. با این اقدامات، احتمال انتقال نزدیک به صفر خواهد شد.

با انجام این اقدامات، تعداد زیادی از مادران و پدران مبتلا به اچ‌آی‌وی فرزندان سالمی به دنیا آورده‌اند.

تشخیص زودرس مادران مبتلا، مهم‌ترین اقدام برای جلوگیری از تولد نوزادان مبتلا به اچ‌آی‌وی است. بنابراین خانم‌ها باید قبل از بارداری و حتی در زمان بارداری از ابتلای خود به اچ‌آی‌وی آگاه شوند تا بتوانند با اقدامات پیشگیرانه از انتقال ویروس به نوزاد خود جلوگیری کنند.

پیشگیری از انتقال اچ آی وی از مادر به کودک

ایدز واکسن و درمان قطعی ندارد. البته هم‌اکنون با توجه به درمان‌های موجود، کیفیت زندگی و طول عمر مبتلایان به ایدز به طرز قابل توجهی بهبود یافته است. در هر حال، استفاده از روش‌های مناسب پیشگیری که موثر و کارا باشد اهمیت زیادی دارد.

آگاهی و اطلاع از ابتلا به این بیماری عمده‌تاً موجب تغییر رفتارهای مخاطره‌آمیز، کاهش خطر تماس و انتقال، کاهش اضطراب روانی - اجتماعی و بهبود نحوه دریافت خدمات تشخیصی، مراقبت و درمان توسط افراد در معرض خطر و مبتلا خواهد شد.

برای پیشگیری از انتقال اچ آی وی از طریق مادر به فرزند رعایت موارد زیر کمک کننده است:

■ تشخیص زودرس ابتلا به اچ آی وی در افراد در معرض خطر بیشتر (همسران افراد مبتلا به اچ آی وی، همسران مصرف‌کنندگان مواد مخدر، زنان دارای رفتار پرخطر جنسی و زنان مصرف‌کننده مواد مخدر)

■ استفاده از کاندوم در زنان در معرض خطر بیشتر

■ پیشگیری از بارداری در زنان در معرض خطر بیشتر

■ مراجعه زنان مبتلا، به مراکز مشاوره بیماری‌های رفتاری و دریافت خدمات مراقبتی و درمانی

■ انجام زایمان به روش سزارین

■ شروع درمان پیشگیری در نوزادان متولد شده از مادران مبتلا به اچ آی وی

■ تغذیه نوزادان متولد شده از مادران مبتلا به اچ آی وی فقط با شیر خشک و اجتناب از تغذیه با شیر مادر

اچ آی وی چه ویژگی‌هایی دارد که از سایر بیماری‌های عفونی متفاوت است؟

این بیماری از راه‌هایی منتقل می‌شود که با رفتارهای خصوصی انسان ارتباط دارد (تماس جنسی، اعتیاد تزریقی و...). پس ایدز علاوه بر آن‌که یک بیماری عفونی است، جزء بیماری‌های رفتاری نیز دسته‌بندی می‌شود و غالباً چون علل متعددی باعث بروز بیماری‌های رفتاری می‌شوند، کنترل آن نیز به آسانی امکان‌پذیر نیست. این بیماری اغلب با خصوصی‌ترین رفتارهای انسان‌ها مرتبط است و افراد حاضر نیستند به راحتی در مورد آن صحبت کنند. از طرف دیگر این بیماری ممکن است تا مدت طولانی بدون علامت باشد (حتی تا حدود ۱۰ سال).

این نکته از دو نظر حایز اهمیت است:

■ درصد زیادی از کسانی که با این ویروس زندگی می‌کنند، از ابتلای خود خبر ندارند. این افراد چون هیچ علامتی ندارند، می‌توانند با رفتارهای پرخطر، به راحتی ویروس را به دیگران منتقل کنند.

■ از سوی دیگر اگر این افراد که غالباً در سنین فعال هستند، از ابتلای خود آگاه شوند و زمینه مناسبی برای مشاوره و مراقبت را داشته باشند می‌توانند بی‌آنکه خطری برای جامعه محسوب شوند زندگی سالمی داشته باشند.

باید توجه داشت، برای تشخیص بیماری حتماً آزمایش خون ضروری است که آن‌هم در اوایل ابتلا ممکن است منفی گزارش شود (دوران پنجره). تاکنون واکسنی برای پیشگیری شناخته نشده است. راه‌های انتقال بیماری، عدم آموزش مناسب در این باره و انگ و تبعیض موجود نسبت به مبتلایان، موجب شده است حتی اسم بیماری ایدز هم با ترس همراه شود. به همین دلیل افراد به سختی برای اقدامات تشخیصی مراجعه می‌کنند.

از طرف دیگر چون جامعه برخورد مناسبی با بیماران ندارد، این افراد اغلب بیماری خود را پنهان کرده و برای اقدامات مراقبتی مراجعه نمی‌کنند که این امر موجب شیوع سایر بیماری‌های عفونی در بین آنان و حتی سایر افراد جامعه هم خواهد شد. لذا ماهیت بیماری ایدز از یک بیماری عفونی به شکل یک مشکل اجتماعی و بهداشتی در آمده است تا جایی که از آن به عنوان بزرگ‌ترین چالش قرن نام برده می‌شود.

اگر چه این بیماری درمان قطعی ندارد اما امروزه با وجود داروهای ضد ویروسی، افراد مبتلا به اچ آی وی / ایدز می‌توانند سالیان سال به زندگی ادامه دهند. همچنین با دریافت خدمات تشخیصی، مشاوره و خدمات مراقبت و درمان می‌توان از انتشار بیش‌تر ویروس در بین افراد جامعه جلوگیری کرد و کیفیت زندگی را در افرادی که با اچ آی وی زندگی می‌کنند بهتر نمود.

وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی
معاونت بهداشت
مرکز مدیریت بیماری‌های واگیر

وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی
معاونت بهداشت
دفتر آموزش و ارتقای سلامت

پیشگیری از انتقال ای‌وی
از مادر به فرزند

